K. K. STAATSANWALTSCHAFT MARBURG
Eingelangt am 12. OKT. 1916, 9½ 10 Uhr
mit — Beilagen

41. Stevilka. Maribor, dne 12. oktobra 1916. L. tečaj.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta štev. 5 sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila" stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petitvrsta 24 vin., Izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Rumuni se umikajo.

Za slovenske katoliške akademike.

Naprošeni smo, da objavimo sledeči poziv:

Naši visokošolci odhajajo te dni v vseučiliška mesta. Letos so njih vrste redke. Povečini so na bojnem polju v službi domovine. Žrtve v njih vrstah so velike. Blizu trideset mladih, vrlih akademikov — to je dobra četrtina — članov slovenskih katoliških akademičnih društev »Danica«, »Zarja« in »Dan« je na bojišču v najglobljі zvestobi dalo svoje mlade, nadebudno življenje za cesarja in domovino.

Upajmo, da nam jih nekaj ostane zdravih, nekaj jih pa ni vpoklicanih in tem mora biti posvečena skrb domovine tembolj, ker je sedaj življenje v velikih mestih neprimerno drago.

V smislu sklepov slov. kat. shodov pozivljamo vse svoje somišljenike za podporo našim akademikom. Tretji katoliški shod posebe pozivlja slovenske katoliške kroge, da podpirajo starešinstvo »Leonove družbe«, čigar namen je zbirati darove v podporo slovenskega katoliškega akademičnega dijaštva.

To starešinstvo »Leonove družbe« je celo vrsto let delovalo v ta namen. Z darežljivo pomočjo svojih somišljenikov je nabralo in izdalo v tem času do 80.000 K v podporo slovenskega katoliškega akademičnega dijaštva kranjskega, štajerskega, koroškega in primorskega. Z malo izjemami so vsi podpirani dovršili svoje izpite in marsikdo je le potem starešinstva mogel dovršiti svoj akademični študij.

Ker se je pa »Leonova družba« tik pred vojsko preosnovala v strogo znanstveno leposlovno društvo, je prevzelo to nalogo Leonovega starešinstva »Društvo slovenskih katoliških starešin«, ki je v smislu svojih pravil v ta namen osnovalo: **Podporni odsek slov. kat. akad. starešinstva,** ki sedaj sprejema darove v ta namen in jih razdeljuje podpore potrebnim in vrednim našim dijakom.

Ob tej priliki se člani bivšega »Starešinstva Leonove družbe« in podpisani odbor »Podpornega odseka slovenskega katoliškega akademičnega starešinstva« najiskreneje zahvaljujejo vsem blagim podpornikom slov. kat. akademikov, ki so se jih spominjali z zdatnimi denarnimi darovi, imenoma deželnemu odboru kranjskemu, »Vzajemnemu podpornemu društvu«, »Ljudski posojilnici« in drugim denarnim zavodom kakor tudi vsem posameznim dobrotnikom ter prosi, da mu ostanejo tudi v bodoče naklonjeni posebno v sedanjih izrednih razmerah, ko so vzgojevalni troški tako neprimerno visoki.

Ljubljana, dne 24. septembra 1916.

„Podporni odsek slov. kat. akad. starešinstva".

Odgovor slovenskemu odposlanstvu.

Kakor smo že poročali, sta dne 15. sept. vodila poslanca dr. Korošec in Pišek odposlanstvo slovenskih kmetov v Gradec k c. kr. namestniku, da so se mu predložile želje slovenskega kmetskega prebivalstva v blagohoten pretres in ugodno rešitev. Pretekli teden je visokorodni g. c. kr. namestnik pismeno odgovoril poslancu dr. Korošcu, kaj je glede izraženih mu želj ukrenil. Iz tega pisma posnamemo:

Politične okrajne oblasti so dobile sedaj izrecno naročilo, da prekličejo zaprtje žrmelj (ročnih mlinov), ki se je svoj čas odredilo, ako ti mlini ne morejo več zamleti, nego kar je v gospodinjstvu moke za sproti potrebno in ako so ti mlini vsled krajevnih razmer, posebno zaradi pomanjkanja plačilnih mlinov, neobhodno potrebni. To velja posebno za slučaj, ako se s temi mlini zmelje letošnja nova turšica, ki se vsled še sedanje vlažnosti mora doma sušiti in sicer le v majhnih, za vsakdanjo potrebo primernih količinah.

Kar se tiče odvzetja žita in moke v plačilnih mlinih, je cesarsko namestništvo glede vseh vlog, ki so jih vložile stranke, dotičnim okrajnim političnim oblastim naložilo, da se vsem onim, ki se sami vzdržujejo in pri katerih je dokazano, da vse pridelano žito znaša le toliko, kolikor rabijo za se, vrne odvzeto žito."

Nadaljni odstavki namestnikovega pisma se ozirajo na nekatere krajevne želje, ki mu jih je odposlanstvo javilo.

LISTEK.

P. Kirarjeva:

Zvonovi se poslavljajo....

Zaplakali so v tiho noč zvonovi,
zapeli so slovo . . .
In vzdihnil je trpin ob tej ločitvi novi
in zbrisal si oko:
„Oh, zdaj še vi!
Kaj ni dovolj, da naša kri
odtekla v celih rekah je v grobove?!"
Iz stolpa pa je plaval mol
čez slednji griček, slednji dol,
čez temne gozde, mehke trate,
čez vinograde prebogate,
pozdravil je cvetoče selo
in borno kočo, osamelo,
pozdravil — zadnjikrat:
„Mir tebi, zemlja nepokojna,
mir njim, ki blodijo po tebi
in pokoj onim, ki jim že zapeli
zvonovi smrtni spev smo neveseli,
dnes pojemo ga — sebi!
Ko jutri zora sine
čez gore spet,
poromamo iz line
v viharni svet.
Tja, kjer trpi tvoj sinek zlati,
da varen je domači krov.
Kaj zanj naročaš nam, o mati?
Ljubezen in svoj blagoslov?
In ti, dekle, ti tožno dete,
posuši solze vsaj nocoj!
Ko pridemo do zemlje svete,
kjer vživa on pokoj,
porekli bomo grudi težki,
naj ga varuje zvesto
do dne, ko v radosti nebeški
objame te nevesto! — — —
Na straži mož stoji molče,
tam bomo ga iskali.
„Čuj, ženica pozdravlja te
in z njo tvoj sinek mali!"
„Oj, zdrave tužne razvaline,
tegoncev naših vi domovi!
Po vas drhtijo iz daljine
razkropljeni sinovi . . ."
„Pozdrav ti, širna bojna plan,
ti solz neštetih vir!
Sem sleherni je nas poslan,
da zemlji vrne mir."
— — — — — — — — — — — —
Da, mir ti, zemlja nepokojna,
mir njim, ki blodijo po tebi,
in njim, ki spe nevzdramno v tebi!
Že kliče nas trobenta bojna."

Vojni spomini.

(Napisal Januš Golec.)

(Dalje.)

„U bože, bože, pobilo Moskale, ki so mi zarobili vse!"

Komtesa pa je vedno čebljala iz hvaležnosti z menoj, panom doktorjem, ki baš dobro pull zobe. A jaz pa nisem bil nič kaj vesel tega znanja in kavalirstva od strani komtese, ker ravno to žensko prijateljstvo in udanost so bridko morale občutiti moje od karpatskega revmatizma tolikanj šcipane noge.

Vojaki so namreč nad vasjo gradili postojanke in so si, po vojaško izraženo, izposodili marsikatero desko in hlod na grajskih tleh. Sicer brezdelna komtesa je vedno voharila okrog grajskih voglov in beležila vsako tako prisiljeno posojilo, da ne rečem — krajo . . . Vedno je klicala mene, pana doktorja, da naj lezem z njo pogledat škodo in grem poročat o njej polkovniku. Baš v taistih dneh sem imel veliko opravka v pisarni in so mi bili taki po komtesini prošnji prisiljeni poleti v prosto naravo dokaj prav neljubi in večkrat sem se izgovarjal z revmatizmom v nogah, pa pri ženskem trkanju na kavalirsko čast, ki jo dolguje pane doktor damam, sem vsikdar odjenjal in lazil od vogla do vogla grajskih škednjev in shramb.

Prav od srca hvaležen sem bil nekaj časa dekli grajski, ki je čula na ime Katuša (Katra). Sicer mi je vzela za vedno laskajoči naslov: pan doktor. Pa tudi prerezala z eno samo besedo vse moje sprehode v družbi nežne komtese.

Nekega jutra me je dekletce zopet vabilo s: „Pan doktor!" Krog škednjev pa priroma pod oknom Katuša in posvari komteso:

„Pan ni doktor, pan je gsonč (duhovnik)!"

Še nekaj je pošebljala Katuša grajski kraljičini na uho, ta je pobesila začudeno glavo in nikoli ni mi več udarilo na uho iz grajskih ust: Pan doktor! Počinile so se pa tudi moje noge od prisiljenih obhodov in na ušesa mi ni vedno vsako jutro udarjala pritožba: o neusmiljeni, kraji udani vojaški roki. Naš kuhar je namreč Katuši razodel in me razkrinkal z vodnim kokainom in grajskim zobom v ponosnega doktorja povišanega, a v resnici vendar prav navadnega vojaškega kaplana. Komtesa se me je od onega časa izogibala, jaz pa tudi nisem več iskal njene družbe, niti je nisem prosil na razgovor v pojasnitev.

Mnogo prepočasi.

Sv. Marjeta ob P., 8. okt.

Zadnji „Gospodarjev" podlistek „Prgačev oče prerokuje" smo čitali z izvanrednim zanimanjem. Kar je prerokoval Prgačev oče, se sedaj izpolnuje. Hudo je za nas kmete, hudo. A bilo bi lahko mnogo bolje, ako bi oblasti upoštevale naše želje.

Veliko sitnosti nastane posebno radi tega, ker oblasti naše vloge in prošnje vse prepočasi rešujejo. Naj navedem samo nekaj slučajev:

1. Dne 2. oktobra sem po občini poslal na mariborsko glavarstvo (žitni oddelek) karto za mlin, da jo potrdi. Danes, po preteku enega tedna, še karte vedno nimam v rokah. Gospodinja je sitna in zabavlja, ker nima ne prahu moke pri hiši, otroci pa jočejo in hočejo kruha. V mlin pa poprej ne smem peljati, dokler mi komisijonar g. Urban ne da karte za mlin. Otroci mi vidno hirajo, ker morajo jesti skoro sam krompir, bob in fižol. Zakaj se vendar karte za mlin hitreje ne potrdijo?

2. Moj sosed je imel bolno tele, ki na noben način ni bilo za pleme. Dne 13. avgusta je po občini prosil na glavarstvo za klavno dovoljenje. Mož je čakal in čakal, a dovoljenje je srečno priromalo v našo dve uri od Maribora oddaljeno občino po preteku celih 13 dni, ko je tele že skoro crknilo. Bilo ga je sama kost in koža. Mož je med tem hodil dvakrat v Maribor, a ni nikdar našel g. živinozdravnika doma. Imel je škode pri teletu in na potih najmanj svojih 30—40 K.

3. V bližnjem Št. Petru je dobil nek posestnik brzojavno poročilo, da mu leži edini sin v Gradcu na smrtni postelji. G. župan mu je takoj dal legitimacijo, ki je potrebna, da se dobi potni list. Na glavarstvu pa je moral dva dni čakati, predno so mu izpolnili potni list. Ko se je pripeljal v Gradec, je bil sin že — pokopan.

4. Jareninski vinogradnik je prosil za kristalni sladkor, da bi si napravil nekoliko petijota, ker mu primanjkuje pijače za delavce. Prošnjo je odposlal zadnje dni meseca septembra, a včeraj mi je pa pravil, da še ni dobil ne odgovora in ne sladkorja. Ker je moral med tem časom v vinogradu pobrati, je moral napraviti petijot brez sladkorja.

Takih slučajev je gotovo še celo kopico. Pa bo kdo rekel: „E, kaj boste kmetje zabavljali in se pritoževali radi počasnega reševanja prošenj in vlog, ko ne veste, koliko dela je sedaj v uradih." Dobro, mi kmetje vemo, da imajo uradniki danes mnogo dela, a to tudi vemo, da si uradi mnogo dela še sami napravijo. Vse se skuša na široko in obširno ter na strogo pisarniško izpeljati, a nazadnje je cela reč tako zamotana, da se gospodje sami več ne spoznajo. Ko se rešujejo kmetske vloge, bi naj gospodje uradniki upoštevali, da je treba najprvo kmetu pomagati, saj je on posebno v sedanji vojski zares glavni steber države in daje glavno moč naši slavni armadi.

Naše žrtve za domovino.

Josipu Šafarič, mojemu prijatelju! In tudi Ti si moral pasti, dragi Josip! Sovražni bajonet je prebodel Tvoje srce, ki je tolikanj ljubilo svoj dom, svojo družino in slovensko domovino, Tvoje srce je izkrvavelo in onemelo je Tvoje prijazno oko za vedno. Nič več si ne bomo stiskali prijateljski roke, nič več navdušovali za umno gospodarstvo in za napredek našega naroda in teptane domovine. Pa eno ostane! Spomin na Tebe nam ostane neizbrisljiv. In kot ljubemu prijatelju Ti damo zaostali zagotovilo, da bomo po naši moči v pomoč Tvoji ljubi družini in vzgoji drobnih otrok namesto Tebe. Padel si kot junak v strašnem ponočnem metežu in domovina je ponosna na Te. — Josip Šafarič se je rodil leta 1876 v Dragotincih pri Sv. Juriju ob Ščavnici, kjer je zrastel v vzornega in pridnega mladeniča. Naučil se je zidarski. Šel je v tujino, da si zasluži kak krajcar za bodočnost. V svetu bi se lahko pogubil. A ni se, ampak postal je vzoren fant in mož, ki je svoj priprost značaj le še požlahtnil in se dokaj izobrazil. Še le v tujini se je začel zavedati svojega materinskega jezika in ostal zaveden Slovenec in domoljub do svoje smrti. Bil je priden in zelo skrben ter si je prihranil lepo svotico, da si je že lahko ustanovil lastno ognjišče. Dobil je ljubo ženo in videlo se je, da sreča počiva pri tej družinici. A kakor povsod, je tudi tukaj vojska odrezala nit lepe zakonske sreče in pritisnila pečat žalosti na njo. Iz vsega tega pa se zopet učimo, da je naša sreča na zemlji le senca, od danes do jutri. Upanje pa nas navdaja, da se po trudapolnem delu in vednem potovanju enkrat zopet najdemo tam, kjer ni solz, kjer vlada mir in sreča.

Za spomin padlemu prijatelju Lojzu Zemljič iz Črešnjevec pri Radgoni. Srce mi žalosti trepeče, ko Ti pišem teh par skromnih vrstic v spomin. In kaj naj povem v teh vrstah? Povedati hočem, kaj si nam bil in kaj so občutila naša srca ob poročilu dobrega Tvojega soseda in sobojevnika: „Padel je Lojz, granata kletih Italijanov mu je odtrgala glavo, ni ga več med živimi." Ni torej več tega plemenitega sina dobrih staršev, njih opomore in pomoči, ni več ljubega brata, zvestega, iskrenega prijatelja in dobrega soseda, ni pridnega delavca, ki je obdeloval domačo grudo od zore do mraka. Domovina, nimaš več človeka, ki te je ljubil, se trudil za te, deloval v procvit celega slovenskega naroda že od zorne mladosti, ki je porabil vsak prost korak in vsako prosto urico za te, za tvoj dobrobit, za tvojo izobrazbo in moč. Nimaš ga več, padel je, padel za te, domovina, dal ti je vse, kar je imel, dal svoje mlado življenje, star komaj 28 let, dne 16. septembra v hudi bitki ob Soči. In tako spiš mirno, nevzdramno spanje v dalnji, od krvi premočeni zemlji in sniva ob šumljanju bistre Soče sanje najlepših načrtov, za katere si živel in umrl. A mi plakamo za Teboj in čakamo svidenja onkraj groba, kjer ne bode več ljutih bojev, ampak mir, večni mir.

Zopet je izgubil 87. pešpolk ter z njim slovenska domovina vrlega mladeniča četovodjo Ivana Alt, katerega hrabrost je kazala srebrna kolajna druge vrste ter bronasta hrabrostna svetinja. Rajni je bil doma iz Velovlaka pri Ptuju. Njegov prijatelj Franc Herga mu je složil v slovo pesem, iz katere povzamemo:

Solnčni žarki iz bojišča žarijo,
bridko novico povedat želijo,
da Ivan Alt, prav hraber vojak,
umira na vojski kot pravi junak.

Pri hišici rojstni žaluje zdaj vse,
se jokajo starši in drage sestre,
tudi bratje ljubljeni zdihujejo zdaj,
ker Ivana ne bo nikdar več nazaj.

Edina tolažba nam to naj zdaj bo,
da svidenje enkrat veselo še bo,
ko tromba zakliče pred sodni nas stol,
tedaj bo združitev, ločitve nikol.

Svoje mlado življenje za domovino je daroval vrli mladenič Alojzij Osojnik iz Hercogberga pri Radgoni, star šele 19 let Odpadki železa sovražne laške mine so mu dne 12. avgusta zadali 4 rane, eno v nogo, dve v desno roko in eno na životu na desni strani pod rebrami, za katerimi je dne 19. avgusta v bolnišnici na Tirolskem umrl. Pokopan je na kraju Monte Dever. Za rajnem Lojzekom ne žaljujejo samo domači, ampak vsak, kdor ga je poznal Bil je mirnega značaja, vedno najraje le v krogu svojih domačih. In edina njegova želja iz bojne črte v vsakem pismu je bila, vrniti se še kedaj spet na svoj dom, med svoje ljube in drage. Toda, dragi Lojzek, ta želja se Ti ni izpolnila. Ljubi Bog je drugače storil, Te je k sebi sprejel. Sedaj si pa že v nebesih doma, tam Jezus Ti je krono dal. Tam je Tvoj pravi dom, kjer večno srečen boš.

Umrl je dne 3. septembra t. l. v vojni bolnišnici smrt junaka vsled zdrobljenja nog po sovražni granati priden mož Vincenc Ploj, doma iz Rožičkega Vrha, Sv. Jurij ob Ščavnici, Bil je priden in pošten delavec, ljudje so ga radi imeli. Zapušča ženo in otroka. Počiva v samotnem grobu na Komenu pri Sežani. Blag Ti spomin, dragi Vincenc! — Žalostno poročilo je dobila rodbina župana in cerkvenega ključarja Beleca v Vintarovcih pri Sv. Urbanu iz severnega bojišča, da je najstarejši sin Alojzij Belec, kateri je služil pri 5. dragonskem polku, v najlepšem cvetu svoje mladosti, star 22 let, dne 7. junija, zadet od sovražne krogle v srce, moral položiti svoje mlado življenje na oltar domovine. Bil je mirnega in tihega značaja. Zadušnice so se opravile v domači farni cerkvi dne 11. septembra. Lojzek spava v dalnji in tuji bukovinski zemlji, nad katero še danes razsaja grozno gromenje topov ter šviganje granat in šrapnelov. — Za domovino je padel 20letni vrli mladenič Janez Perkovič iz Zg. Svina, župnije Sv. Florijan ob Boču in sicer na italijanskem bojišču. Rajni je sin cerkvenega ključarja in občinskega odbornika Antona Perkovič. — Dne 15. avgusta je na južnem bojišču daroval svoje mlado življenje za domovino Alojz Filipič, kmeški sin na Krapju pri Ljutomeru. Zadela ga je laška mina in mu v kratkem času pretrgala nit življenja. Bil je ljubezniv in priden mladenič, krepka opora svojih staršev. Njegov starejši brat Jožef je tudi na južnem bojišču. — Dne 4. avgusta je padel od šrapnela zadet nadebuden 19letni mladenič Martin Sorčan od 4. bataljona pešpolka štev. 87, doma iz Gomilskega. — Na laškem bojišču je padel vrli

---

S Katušo, ki sem jej v srcu dolgoval hvaležnost rešitve iz grajskih mrež, pa tudi nisem ostal dolgo prijatelj. Obešala je perilo po vrtu in iz kuhinje jo je vabil naš kuhar:

„Katuška, Katuška, boš pila rum?"

Bable si ni pustilo dvakrat ponuditi, pokimala je z glavo in kuhar jej je prinesel mogočen kozarec hudega ruma, kot stekel pes nevarne vojaške opojne pijače. Ženšče se je samo enkrat oddahnilo in zvrnilo gorečo tekočino na dva dolga in zamolkla požirka. Še jeden kozarec ji je ponudil radodarni gostitelj, pa popila ga je samo do polovice. Obliznila je se še z jezikom krog usten, zazevala in puhnila ter ostala kot pribita na mestu. Menil sem že, da jo boče kaj srčni kapi podolžnega opahnilo, pa se je zakrohotala in sedla v travo.

Usoda je prinesla po poti mimo pijane Katuške črnogledo grajsko sosedo, ki se je odzivala na klic: Maruša (Mica po naše). Ženski ste nekaj časa čebljali še precej prijateljski, pa s časom je Katuša vstala in začel mi je ženski razgovor bolj robato in sirovo udarjati na ušesa. Pisati sem imel veliko, pa babje reglanje me je motilo in razpočena moja potrpežljivost me je gnala ven iz sobe in približal sem se babnicam od zadaj.

Pograbil sem Katušo od zadaj za obe rami in sem jo potiskal po poti naprej do njenega stanovanja. Ni se mogla ozreti, kdo jo poriva, stopicala je prisiljena, opotekaje se, skušala me je vgrizniti, vpila in pljuvala je, kar me pa ni zadelo.

Že sem hotel poriniti na glasen zasmeh prepira rešene Maruše žrtev opojne pijače skozi vrata, ko se mi zlodejeva babura izvije iz rok in me vgrizne tako močno v roko, da se mi še dandanes poznajo v njej odtiski treh galiških ženskih zob. Tedaj jo pa sem pač pobiral in tekel proti Katuško, ki je metala za menoj cele parizerje rusinskih in poljskih hudob. Dobro mi je butnil tedaj v spomin svarilni rek mojega očeta:

„Fant, boj se vsikdar ženske in pištole!"

Bog zna, kako bi se bile te ženske nad menoj znosile, da mi ni par dni za tem priskočila na pomoč naša artilerija. Ob potočku pod gradom so zakopali 6 poljskih topov. Ti so pa začeli nekega jutra prav zgodaj tako tuleče pretresati grajske šipe, da so premajali tudi živce grajskih dam in še predno je posvetilo solnce v mojo sobo, sem čul drdranje kočije po dvorišču in izginila je vsled strahu pred gromom lastnih topov grajska gospoda z grizečo Katuško vred.

Mi smo še pa par tednov za tem živeli v gradu mirno in nobeden izmed nas ni pogrešal grajskih; le jaz sem zaklinjal Katuško, kadarkoli sem pogledal svojo vgrizlo roko. Od grofa sem pismenim potom kupil ves krompir njegovih njiv in sem ga pustil v več kot 300 vrečah spravljenega na njivi, ravno nad našo artilerijo. Hotel sem ga nekega dne razdeliti na kompanije celega polka, pa so mi ga Rusi tako neusmiljeno raztrosili v svet. Več kot mesec dni nas je pustil sovražnik čisto v miru. Komaj pa je bil naš s trudom v vreče povezan krompir pripravljen v polkovni želodčni prid in blagor na njivi, je sam zlodej pokazal ruskim granatam pot ravno med vreče našega krompirja. Bog zna, kaj so si domnevali v teh vrečah, resnica je, da je ta ubogi naš krompir frčil po pritisku kot toča gosto padajočih granat kakor pleve po zraku. Hudobe, prej niso nehali, dokler ni bil ves krompir razsekan in razpršen na štiri vetrove sveta. V tem gradu pa sem res imel smolo, ker sem se ženskam zameril, celo še s krompirjem nisem imel sreče.

Za grajsko gospodo in Katuško, za krompirjem na grofovski njivi, smo se pa morali nekaj dni zatem umakniti tudi mi iz gradu, sicer bi nas ruske granate in šrapneli ne bili ugriznili samo v roko, a kaš tudi v glavo in na smrt. Saj itak nismo dolgo ostali v postojankah nad vasjo, ker nam je višje poveljstvo prisodilo nekaj tednov sladki užitek rezerve v pred granatami varnem mestecu ob Dnjestru.

II.

V mestu.

Preselili smo se iz vasi v mesto ob znanem Dnjestru. Mestece ima krasno lego ob reki in baš radi lepe lege in milega podnebja so ga v mirnih časih nazivali „gališki Meran." Vendar menim jaz, da mora biti Meran že nekaj bolj mičnega in krščansko snažnega, nego je ta skupina hiš, ki nosijo le pač samo v Galiciji naslov „mesto." Gotovo nad dobro polovico, pošteno in brez pretiravanja povedano, je to mesto umazano židovsko. Pa judovske kurnike in bajte so do tal požgali in porušili Rusi pred odhodom. Moštvo so nastanili po dveh razdrapanih vojašnicah in šolah, mi pa smo si izbrali kot stan oddiha in zasluženе rezerve pošteno, krščansko hišo, pri dveh bogaboječih, starih, poljskih ženskah, ali če hočete — damah . . .

Nam vsem je povsem prijalo novo bivališče v vsakem oziru, posebno velike materijelne ugodnosti sem užival nekaj časa v dobri meri jaz. Postarani in že precej zimski posestnici naše hiše ste me videli služiti v cerkvi daritev sv. maše in odkrili v meni gsonša (duhovnika), po rimsko-katoliškem obredu. Odslej sem bil skoro vsako popoldne s pristno poljsko gostoljubnostjo vabljen v njuno sobo na kozarec dobrega vinca in na v onih krajih običajno hrbato (čaj). Dami ste bili veliki ljubiteljici gosje perutnine, ki se človeku še tem bolj priljubi, ako zadiši na mizi in polni želodec. Tudi moj vojaško skromni želodec se je marsikaterega popoldne rajsko ig-

mladenič Jožef Dajčman, doma od Sv. Jakoba v Slov. gor. Bil je hraber junak. Dne 2. avgusta je bil od italijanske krogle zadet naravnost v glavo in je bil takoj mrtev. Tudi njegov oče se nahaja na tirolski meji.

Na italijanskem bojišču je padel dne 6. junija mladenič Al. Pevec iz Bolehnečic pri Sv Juriju ob Ščavnici. Bil je iz poštene katoliško-narodne hiše, v katero že dolgo let zahaja „Slovenski Gospodar." Nad 15 mesecev se je boril na raznih bojiščih. Deloval je rad pri naših katoliško-narodnih društvih. Bil je več let predsednik Mladeniške Zveze in voditelj Marijine družbe. — Dne 21. julija je padel na tirolskem bojišču nadebudni mladenič, učiteljiščnik in enoletni prostovoljec-poddesetnik Stanko Pokrivač iz Jastrebec pri Sv. Bolfenku. Zadela ga je granata. Vrl mladenič je iz trirazredne ljudske šole stopil v učiteljišče, kjer je z neumorno vstrajnostjo dovršil drugi letnik. Radi svojega tihega, mirnega in odkritosrčnega vedenja je bil veselje staršev in učiteljev. — Naš prijatelj Pukmejster Martin nam piše iz bojišča: Dne 3. septembra je padel mladenič Vinko Cvikl od 87. pešpolka, 6. stotnije, doma iz Šoštanja. V najlepši mladosti mu je nemila smrt pretrgala nit njegovega veselega življenja. Bil je neustrašen fant in izboren pevec. V noči od 2. na 3. septembra sva še bila skupaj na patrulji. Naenkrat prileti salva sovražnih granat v naše postojanke. On je bil takoj mrtev, jaz in še nekaj drugih tovarišev pa vsi močno ranjeni.

Izgubili smo večletnega naročnika „Slovenskega Gospodarja" in uča Kmetijske družbe, Alojzija iz znane hiše Zelenik, p. d. Andrašove iz Livanjec pri Sv. Urbanu blizu Ptuja. Najstarejši sin Alojz, veleposestnik v Bišu, je bil od začetka vojske v Galiciji. Ko se je prestavil III. armadni zbor na italijansko bojišče, je prišel zdrav domu na dopust, ker je želel še videti svoje domače, posebno otročiče in ženo. Dne 17. julija 1916 je bil zadet od sovražnega šrapnela. K večnemu počitku so ga djali v vasi Belvoču. Zapušča 4 nedorastle otročiče, ženo in starše. Služil je pri domobranskem pešpolku št. 26. kot desetnik. Ker se je hrabro vojskoval, je bil odlikovan z hrabrostno bronasto in srebrno svetinjo II. razreda. Tolažil je svojo mater, ki ni vedela za svojega sina Jožefa, veleposestnika v Livajncih, ki je služil kot četovodja pri pešpolku št. 87. Jožef je bil leta 1914 ranjen v Galiciji. Ni se vedelo, ali je živ ali mrtev. Pozneje je pisal, da se nahaja zdrav v ruskem vojnem vjetništvu. Sin Franc, posestnik v Krčevinah pri Vurbergu, se nahaja na italijanskem bojišču ter služi pri domobranskem pešpolku št. 26, in je še zdrav. Najmlajši sin Janez je še tudi zdrav. Želimo torej Jožefu, Francu in Janezu srečne vrnitve, da posušijo solze žalujoči materi, Alojzu pa večni mir in počitek. Saj šel z veseljem s četo je vojaško, ki čakala je sovraga strastno, bratom rekel je junaško: Smrt ali zmaga, vse nam bode častno!

Iz Makol se nam piše: Nemila voska si je izbrala tudi iz naše župnije zopet celo vrsto krvavih žrtev. To so vrli mladeniči: 1. Rebernišek Jožef iz Makol, 2. Mušič Franc, tudi rojen Makolčan, 3. F. Rojs, Jelovec, 4. Jančič Janez, Sv. Ana, 5. Plavčak Jurij, Sv. Ana, 6. Jurše Franc, Sv Ana, 7. Sovič Janez, Dešno, 8. njegov brat Sovič Jožef, Dešno, 9. Lepej Janez, Mostečno, 10. Kodrič Blaž, Mostečno, 11. Kovačič Janez, Ložnica, 12. Matalen Jožef, Ložnica, 13. Novak Šimon, Štatenbreg, 14. Babšek Jož. Štatenbreg, 15. Dovar Jakob, Štatenbreg, 16. Pepelnak Franc, Štatenbreg, 17. Skledar Jožef, Štatenbreg, 18. Žumer Matija, Stopno, 19. Samastur Vinko, Stopno. Slava njih spominu! Bog jim daj vsem vesela nebesa!

ral s kako prav okusno gosjo bedro. Vsi gospodje so me zavidali radi te prednosti in dobička pri dobrosrčnih damah, najbolj pa sem bil teh gostih vabil vesel jaz sam, ker sem si zalival grlo s pristnim in dolgo pogrešanim vincem ter užival nekaj več in tudi boljšega kot je vojaška menaža.

Pa jaz se menda res nisem rodil pod zvezdo sreče, kajti tudi tokrat, ko sem se je oklepal s tolikim prepričanjem v njeno vsaj začasno trajnost, se mi je izmuznila prehitro in za vedno zatonila tudi pri teh bogaboječih dveh dušah. Ženici ste imeli na svojem dvorišču za hišo na verigi v zato zbiti hišici pseta rjave barve in brez repa. Ščene, dasi pripeto, ni bilo hudobno in grizljivo, pač pa je imelo slabo, da ne rečem grdo navado, ki nam je v marsikateri noči udarjala na ušesa in nam prekinjala sladko spanje. Kratko in malo, pes je bil, da se razumemo vsi, mesečen in je oznanjal ob mesečnih nočeh lunine medle žarke od njenega vzhoda in do zahoda z glasnim, tulečim: av, av, av! brez vsake vejice in pike odmora. Drugi gospodje so vdano prenašali to godbo, pritoževal se pa tudi jaz nisem, dasiravno sem zaklinjal večkrat prav nevoljen to pasjo nepotrebno razvado.

Nekega večera pa sva se vrnila s stotnikom Franclom prav utrujena in precej pozno iz daljše ježe. Komaj naju zazibje zasluženi zaspanec, že naju predrami zamolkli: u—u—u, av--av—av! Francl me dregne, rekoč:

„Januš, vstani in preklesti to mrcino, ti si bolj vajen takemu poslu, če ne, ne bova oči zatisnila do belega dne ne!"

Dalje prih.)

Dne 13. sept. je laška granata na tirolsko-laški fronti uničila življenje hrabremu in pridnemu avstrijskemu vojaku in slovenskemu rojaku Ant. Zimpolšek iz Sromelj pri Brežicah. Bil je pri celi stotniji priljubljen, kakor pri častnikih tako pri moštvu zaradi svoje pridnosti in potrpežljivosti. Vojaki Slovenci mu kot prijatelji ohranimo trajen in časten spomin.

Zelo veliko žrtev zahteva sedanja vojska. Tudi Matevž Bolskar iz Črnega Vrha, Št. Jurij ob Taboru, 33letni posestnikov sin, sedaj edini na domu, je položil na oltar domovine največji zaklad, svoje mlado življenje. Dne 26. avgusta je umrl v ruskem vjetništvu v Samarkandu. Ranjki naš Matevž je bil vseskozi blaga duša. Bodi mu tuja zemljača lahka!

Padel je dne 30. septembra Franc Šetinc, enoletni prostovoljec, narednik 87. pešpolka, 6. stotnije, zadet od sovražne granate. Padli, ki je sin nadučitelja Franca Šetinc na Prevorju, je leta 1915 dovršil gimnazijske študije in bil star 22 let.

Črnovojnik Martin Pukmejster nam piše: Došla je žalostna vest, da je pred nekaj dnevi na južnem bojišču padel Maks Štraus, doma iz Šmartna pri Celju. Služil je pri 87. polku. Bil je vrl in hraber mož. Kolikokrat je v prostih urah v krogu tovarišev pod njegovim vodstvom zaorila slovenska pesem ter odmevala daleč tja po kraški zemlji, da je postalo marsikatero oko solzno. Rajni je bil dolgoletni zvest naročnik „Slovenskega Gospodarja." Bog tolaži njegovo ženo in dobro mater. Tebe pa, dragi prijatelj, hočemo ohraniti v trajnem, blagem spominu.

Čez leto dni nismo mogli ničesar zvedeti o Babičevem Lojzetu iz Stare ceste pri Ljutomeru, ki je služil pri X. bataljonu, 3. stotniji 87. pešpolka. Šele sedaj smo dobili žalostno poročilo od avstrijskega Rdečega križa na Dunaju, da je Lojze žrtvoval že lani meseca julija svoje mlado življenje za cesarja in domovino v bojih na Doberdobu. Bil je vzgled pravega dobrega otroka ter so starši zgubili z njim kot edinim sinom svojega najljubljenejšega otroka, svojo oporo za stara leta. Lojze ni samo obetal postati dober gospodar, ampak tudi vrl in umen občan, kajti bil je zelo nadarjen in teh darov ni zanemarjal, ampak iskal razvedrila v dobrih knjigah in časopisih. Vsem nam ostane Lojze v najlepšem spominu.

Domovini na oltar je dne 23. septembra položil v najlepši dobi svoje življenje Anton Cafnik, posestnik v Močni pri Sv. Marjeti ob Pesnici. Bil je mož lepega vedenja in krščanskega življenja, dober gospodar, zvesti mož svoje žene in skrben oče svojih otrok. Priljubljen je bil pri svojih sosedih zaradi svoje krotkosti in ljubeznivosti. K vojakom je bil poklican dne 17. januarja 1916 in je devet mesecev zvesto spolnoval dolžnosti do Boga in cesarja. V bolnišnici v Puli mu je smrt pretrgala nit življenja v 47. letu svoje starosti. Rajni zapušča ženo in tri nepreskrbljene sinove. Nepozabni mož, sladko in mirno spi, dokler nas angeljska trobenta k življenju ne zbudi.

Bodi vsem padlim slovenskim junakom zemlja lahka!

Sklicanje državnega zbora.

Predsednik poslanske zbornice dr. Silvester je razposlal na načelnike strank vabila, v katerih jih vabi za dan 23 oktobra k razgovoru, ali se naj skliče poslanska zbornica in ali načelniki jamčijo za miren razvoj zborničnega zasedanja. Češke stranke niso zelo navdušene za zasedanje in pravijo, da je šlo tudi dosedaj brez državnega zbora in da poslanci niso voljni, prevzeti odgovornosti za to, kar je vlada že ukrenila.

Nemci o vojskovanju.

Na Nemškem je veliko prostosti in tam je državljanom tudi dovoljeno, izraziti svoje mnenje, ali dela državni kancelar pravo politiko ali ne. Nekateri očitajo državnemu kancelarju, da on zavira brezobziren boj podmorskih čolnov proti Angliji in drugim sovražnikom, ker jih noče z ozirom na to, da bo vendar moral enkrat ž njimi mir sklepati, popolnoma odbiti. Nadalje mu očitajo, da ni Italiji napovedal vojske takoj ob začetku italijanske vojske proti Avstriji, ker bi potem nemško-avstrijska armada že stala lahko v Apeninah ter imela krajšo bojno črto, kakor sedaj. V zagovor se da reči, da državni kancelar Bethmann-Hollweg gotovo boljše pozna zunanje razmere, kakor njegovi nasprotniki in da je politiko lažje delati po izvršenih dogodkih, kakor pred njimi. V odseku nemške zbornice za zunanje zadeve se sedaj veliko razpravlja o kancelarjevi politiki.

Volitev predsednika v Severni Ameriki.

Dne 8. novembra je volitev predsednika Severo-ameriških Združenih držav. Poročila o pripravah za volitev so sicer jako skopa, toda spoznati se da iz njih vendar le, da bo bržkone zopet izvoljen za predsednika dosedanji predsednik Wilson. Wilson je velik prijatelj Anglije in tih ter prikrit nasprotnik Avstrije in Nemčije. Znano je, da je Wilson zahteval odstranitev našega poslanika Dumbe, ki je odgovarjal Avstrijcem, da bi delali v ameriških fabrikah municijo za naše sovražnike. Avstrija sedaj nima svojega poslanika v Severni Ameriki. Tudi Nemčiji dela Wilson zaradi podmorskega boja neprestano težave. Na zunaj se dela Wilson kajpada, kakor da bi bil silno nepristranski. Ravno ker mora vsaj na zunaj varovati značaj nepristranosti, za to nekateri mislijo, da bo sedaj koj po volitvi vprašal vojskujoče se države, ali so voljne skleniti mir in pod kakimi pogoji. Izvolitev bi bila najboljša prilika, da nastopi kot nepristranski posredovalec za mir.

Nemški P-čolni v Ameriki.

Veliko pozornost vzbujajo poročila, da se je več nemških podmorskih čolnov pojavilo pred severoameriško obaljo in da je potopilo že celo vrsto sovražnih ladij. P-čoln št. 53 je dne 7. oktobra priplul v severoameriško pristanišče Newport in je prinesel nemškemu poslaniku grofu Bernstorffu lastnoročno pismo cesarja Viljema za ameriškega predsednika Wilsona, katero mu je Bernstorff že tudi izročil. Cesar Viljem odgovarja Wilsonu na njegovo, pred kratkem mu doposlano pismo glede ameriške pomoči poljskemu prebivalstvu. Četverosporazumovi listi pišejo, da je cesar Viljem prosil Wilsona za mirovna posredovanja. Iz Vašingtona in Berolina pa se zanika, da bi se v cesarjevem pismu, oziroma v pogovoru med Wilsonom in Bernstorffom sploh omenila besedica o miru. Pač pa je baje Wilson radi delovanja nemških P-čolnov ob ameriški obali zelo razburjen.

Koliko ladij so P-čolni potopili.

Natančnega števila ladij, ki so jih P-čolni na potu v Ameriko in ob ameriški obali v mesecu oktobru potopili, se še ne more dognati. Nekatera poročila pravijo, da znaša njih število nad 60. Dne 4. oktobra je nek P-čoln na potu v Ameriko potopil francoski parnik „Gallia", ki je vozil 2000 francoskih in srbskih vojakov. Rešilo se je 1362 mož. Na nekaterih potopljenih ladjah so bili tudi Amerikanci. P-čolni pa navadno spravijo potnike, predno potopijo ladjo, na varno. Ali bo radi poostrenega boja P-čolnov nastal nov spor med Ameriko in Nemčijo, se še danes ne da reči.

Rumunsko bojišče.

Rumuni se umikajo iz Sedmograškega! Na celi črti od Oršove do bukovinske meje na severu potiskajo naše čete Rumune nazaj čez mejo. Najvažnejši uspeh našega orožja proti Rumunom od zadnjega našega poročila je sijajna zmaga pri mestu Braševo (Kronstadt). Po tridnevnih vročih bojih so se naše čete v soboto, dne 7. t. m., polastile tega mesta, ki leži severno od obmejnega prelaza Predeal. Plen pri Braševem je izredno velik. Še večji pa je pomen naše zmage. Rumunska fronta je pri Braševem nekako razbita v dva dela. Na fronti med Braševim in Oršovo so naši iztrgali Rumunom celo vrsto obmejnih višinskih postojank. Pri Vulkanskem prelazu (južno od Petrovega) stojijo deli naših čet celo že na rumunskih tleh. Na fronti od Braševega proti severu do bukovinske meje so naši v uspešnih bojih z Rumuni. Tukaj so naši dne 6. t. m. zavzeli mesto Szekely-Udvarhely (Oderkellen) severozahodno od Braševega. Smelo lahko rečemo, da je cela rumunska fronta na Sedmograškem omajana, dasiravno dobivajo Rumuni neprestano pomoč.

Iz Dobruče nobenih posebnih poročil. Obe sovražni armadi se pripravljata na bodoče boje. O ponesrečenem rumunsko-ruskem prehodu čez Donavo pri Rahovem, o katerem smo že zadnjič pisali, se še poroča, da je tam izgubilo življenje do 15.000 ruskih in rumunskih vojakov.

Braševo naše.

Pet tednov, t. j. od 30. avgusta do 7. oktobra, so bili Rumuni gospodarji sedmograškega mesta Braševo. Dne 4. oktobra se je na severni, zahodni in vzhodni strani mesta razvila huda bitka, ki je trajala cele tri dni in se je dne 7. oktobra končala s popolno zmago naših čet. Sovražnik je od severovzhodne strani iz doline reke Alute dobival neprestano ojačenja, ki pa niso bila v stanu, našega prodiranja proti Braševu ustaviti. Armada generala pl. Falkenhayna se je v soboto, dne 7. oktobra, v krvavih pouličnih bojih polastila mesta Braševo in potisnila sovražnika proti jugu na mejno gorovje.

Velik plen v Braševem.

V bitki pri Braševem so naši odvzeli Rumunom: 1175 vjetnikov, 25 topov (med temi 13 težkih), mnogo municijskih vozov in orožja, 2 lokomotivi, čez 800 železniških vozov, ki so bili popolnoma obloženi